

ROMANAS

ŽMOGUS,
KURIS
VERKIA
IŠ JUOKO

FRÉDÉRIC BEIGBEDER

TYTO ALBA

FRÉDÉRIC
BEIGBEDER
ŽMOGUS,
KURIS
VERKIA
IŠ JUOKO

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė

Akvilė Melkūnaitė

VILNIUS 2020

Frédéric BEIGBEDER
L'HOMME QUI PLEURE DE RIRE
Grasset & Fasquelle, Paris, 2020

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

© Frédéric Beigbeder et les Éditions Grasset & Fasquelle, 2020
© Akvilė Melkūnaitė, vertimas į lietuvių kalbą, 2020
© „Tyto alba“, 2020

ISBN 978-609-466-519-6

„Tas, kas nuolat nėra minios pajuokos objektas,
nevertas, kad jį laikytų žmogumi.“

FRÉDÉRIC BEIGBEDER,
Trenkto jaunuolio memuarai, 1990

„Žmogus turi keturis veidus: tą, kas
jis iš tikrųjų yra, tą, kas turi būti, tą,
ką rodo kitiems, ir tą, ką kiti mato.“

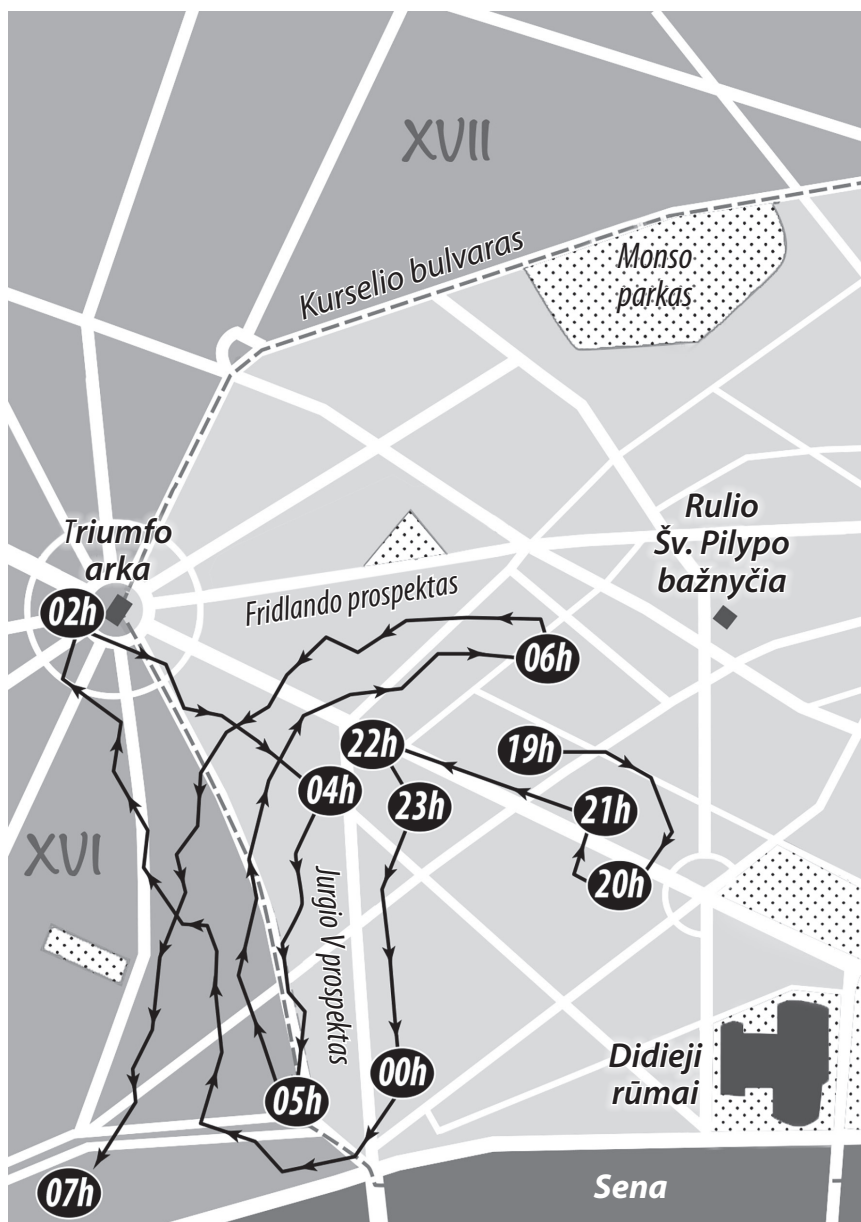
KONFUCIJUS,
maždaug 500 m. prieš Kristų

„Esu aš peilis ir žaizda,
Esu aš antausis ir skruostas!
Kankynių ratas mano sostas,
Aš budelis, aš ir auka!“

CHARLES BAUDELAIRE,
Piktybės gėlės,
„Heautontimoroumenos“, 1857

* Charles Baudelaire, *Piktybės gėlės*, iš prancūzų k. vertė Sigita Geda, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2005, p. 124. (Visos pastabos – vertėjos.)

OKTAVO PARANGO TRAJEKTORIJA

Aš esu Oktavas Parango ir septyniasdešimt ketveri man su-
kaks po dvidešimties metų.

Ką tik buvo paskelbti apklausos rezultatai: aš dirbu la-
biausiai Prancūzijoje klausomoje rytinėje radijo laidoje.
Médiamétrie nustatė, kad radijo stoties *France Publique** au-
ditorija – 3,9 milijono klausytojų. Šį ryt laidos 7/9 vedėjas iš-
didžiai pristato kiekvieną dalyvį. „O dabar – klausomiausia
Prancūzijoje orų prognozė“, „O dabar kalbės Prancūzijoje
klausomiausias ekonomistas“, „Sėdžiu šalia Prancūzijoje la-
biausiai klausomos interviu autorės“, kai ateina mano eilė, jis
įsismarkavęs tęsia: „Tuojau išgirsite klausomiausio Prancūzi-
joje humoristo Oktavo Parango kroniką“, ir gudriai pamer-
kia akį. Reikia būti atsargiam: paprastai laidos vedėjas labai
šykšti linksmų akies pamerkimų. Toks ūmus sąmokslišku-
mas kažką reiškia... Tvyro valiūkiška nuotaika, antroji laidos
vedėja šypsosi, visi atrodo patenkinti. Kodėl tuojau viską
sugadinsiu? Kas mane apniko? Ši knyga pasakoja apie laivo
nuskandinimą, kuris yra ne tik mano nuskandinimas, jis pa-
našus veikiau į kolektyvinę auką.

* Romane *France Publique* – pagrindinio Prancūzijos visuomeninio radijo transliuo-
tojo atitikmuo (pavadinimas pakeistas).

Mano laivas pradeda skęsti fone skambant tradiciniam indų folklorui, kurį hipnotizuojančiai grakščiai atlieka Ravis Šankaras, kaip būdinga ilgesingam jo skambinimui situ. Ši plevenanti muzika atpalaiduoja stresą keliančios laidos atmosferą. Tai koncerto Bangladešo labui ištrauka, Džordžas Harisonas 1971 metais jį surengė arenoje *Madison Square Garden* – pirmąjį labdaros koncertą popmuzikos istorijoje. Siaučiant geltonųjų liemenių krizei šis hipiškas fonas turėtų skleisti žinią apie viltį. Po tylos akimirkos galų gale pralemenu į mano išdžiūvusios burnos pusėn pakreiptą mikrofoną.

– O, žinau, ką jūs manot: Oktavas taip laimi laiko. Oktavas nieko nepasiruošė, Oktavas labai vėlai nuėjo miegoti. Oktavas mažai miegojo. Taigi è... šiandien padėtis šiek tiek ypatinga. Aš tikrai parašiau supernuostabią kroniką apie geltonąsias liemenes, tai buvo labai įdomu, bet pamečiau. Buvau pasirašęs popieriaus skiautėje ir vakar, apie trečią valandą ryto, ją pamečiau... naujam naktiniam klube, kuris vadinasi „Medeljinas“... tai tikra tiesa: „Medeljinas“ Marso prospekte.

Priešais mane mūsų radijo žiniasklaidos apžvalgininkė Silvija Vilerd prapliumpa nervingu juoku. Ji pasilenkusi slepia veidą delnuose, paskui šluostosi akis ir išskėstais pirštais taisosi tamsiai rudus plaukus – tai savotiškas jos būdas išsklaidyti baimę. Ji persigandusi dėl manęs, nes žino, kad sakau tiesą: priešingai negu esu įpratęs, šįkart neskaitau iš popieriaus lapo. Mano dešinėje Antonenas Tarpenakas stumia atgal savo kėdę su ratukais, kad transliuojamame vaizde jo nebūtų matyti šalia manęs. Jis išplečia mėlynas akis, kuriose geranoriškumą pakeičia išraiška *what the fuck**. O Do-

* Koks dar velnias (*angl. vulg.*).

minikas Gombrovskis (apskritais akiniais, plačia šypsena intelektualo, kuriam vienas juokas ateiti į biurą dėvint pižamą, XL dydžio marškinėliais) kaip kas rytą mosuodamas rankomis ką tik baigę spaudos apžvalgą ir leipsta juoku. Jis fanatiškas mano pokštų gerbėjas. Mano, kad apsimetu visai nepasiruošęs ir tuoj apversiu padėtį aukštyrų kojom. Brangus Dominikai, apgailestauju, kad tave nuvyliau.

– Bet, è... juk mes čia, ar ne? Mes pirmoji Prancūzijos rytinė radijo laida, bravo visiems, sveikinu!

Lora Salomè, antroji laidos vedėja, kaip ir aš baigusi politinių mokslų aukštąją (tik ne taip seniai kaip aš), pagalvoja, kad dabar turėtų būti namuose ir prižiūrėti kūdikį, užuot gadinusi savo gyvenimą su stuobriais. Ji pertraukia mane:

– Ar taip ištempsite tris minutes?

Jaučiu, kaip kaktą išpila prakaito lašeliai. Tai bent – visi jaučia, išskyrus mane, tvirtai įsitikinusį, kad esu genialus.

– Man atrodo, mums čia visai gerai. Dominikas už mus perskaitė laikraščius, kad patiems nebereikėtų...

– Tiesa, – ištaria laidos vedėjas neraiškiu balsu.

Laidos vedėjas Natanas Dešardonas ima muistytis kėdėje. Jis yra baisiai nežmoniškas. Niekas nepatiki tokio svarbaus sambūrio empatiškam žmogui. Žaviuosi absoliučiu jo šaltumu. Jis geba išlikti savo emocijų šeimininku bet kokiomis aplinkybėmis, kaip ir tuo metu, kai dienraštyje *Libération* sudarinėjo etatų mažinimo planus. Niekada nepalūžta nuo spaudimo. O labiausiai mane pribloškia, kad jis lygiai toks pats ir ne eteryje: niekada neištars malonaus žodžio, niekada neparodys kitam atidumo, Natanas niekada nepraranda budrumo; tai – buldozeris. Jis yra ta trūkstama grandis tarp žmo-

nijos ir mašinos. Kai jam išėjus iš darbo rytinę laidą patikės vesti algoritmui, klausytojai neišgirs skirtumo.

Tačiau aš neatlyžtu.

– Natanai ir Lora, laida beveik baigėsi, jūs jau viską atlikot, interviu baigti...

– Bet šiuo metu vis dėlto tvyro nerimas, – atsidūsta Natanas.

– Baisu dėl jūsų, o juo labiau dėl klausytojų: galvojam apie juos, – priduria Lora.

– Ir apie kitos laidos klausytojus taip pat, – pritaria Antonenas.

Po dešimties minučių Antonenas turi imti interviu iš dainininkės bardės, kuri suraukusi antakius žvelgia nuo žurnalo *Télérama* viršelio, jos vardo dabar nebeprisimenu.

– Tai, vadinasi, panika, – tęsia Natanas.

– Jie jau perjungė radijo stotį ir klauso *Culture Publique*, o ne Tarpenako! – sušunka Lora, atskleisdama pagrindinį savo rūpestį: bet kokia kaina išlikti šios laidų tinklelio valandos lyderiais.

Mėginu atremti grupinį apšaudymą.

– Jūs pernelyg veikiami streso. Turbūt po laidos eisit pri-gulti? Čiūčia liūlia?

– Ne, turim kitų susitikimų, – atsako Lora.

Aiškiai suprantu, kad dabar aš keliu didelį pavojų. Visi suvokiam, kad niekas nėra kontroliuojama. Tai ir labai malonu, ir kelia didelį nerimą. Nejaukumą galima tiesiog ranka paliesti; man vienu metu ir kaista smilkiniai, ir pagaugais eina nugara. Kiekviena sekundė tęsiasi amžinybę. Tokia situacija paprastai niekada šičia nenuitinka. Gal mes visi drauge radom būdą sustabdyti laiką. Nebent esu tik plevėsa, kuris štai dabar žlugdo tiesioginės radijo laidos triumfą.

– „Medeljinas“ – kaip kartelis*? – paklausia Dominikas. – Ir ten tiekiamas?..

– Keista, – atsakau, – ten virš įėjimo buvo parašyta „Pas Pablo“.

– O, ne! – vėl sušunka Lora.

Gana retas dalykas liaupsinti kolumbietiškąjį produktą tokiu metu, kai laida labiausiai klausoma. Atrodau sau maištingas, bet tiesiog grimztu gilyn į judantį juokdariškos improvizacijos smėlį.

– Tai vieninteliai, kurie dar dirbs – Silvija ir Antonenas. Kelintą valandą atsibudot?

– Apie pusę šešių, šeštą, – pailsęs tarsteli Antonenas.

– O Silvija?

– Penktą keturiasdešimt penkios.

– Kadangi neatsinešiau kronikos, vis dėlto radau straipsnį rimtame žurnale, kuris vadinasi *Le Figaro Madame*. Tai labai rimtas žurnalas.

– Tiesa, – sako Natanas, tikėdamasis, kad jo ironija bus girdima – ji iš tiesų girdėti.

– ...tą straipsnį išsiplėšiau važiuodamas taksi, jis vadinasi „Miegalių atkirtis“, jį parašė Valeri de Sen Pjer: cituoja vieną Londono ekonomikos mokyklos atliktą tyrimą, kuris patvirtina, kad „naktinės pelėdos yra protingesnės negu ryto vieversiai“.

– Kaip galinga... – sako galbūt įsižeidęs Natanas, mat tikriausiai jau kokius penkerius metus nebuvo (ar negalėjo būti) naktiniame klube.

* Medeljinas – Kolumbijos miestas, iki XX a. pab. buvo vienas svarbiausių narkotikų (kokaino) gabenimo centrų.

Mano kankynė tęsiasi. Persmelktas nevilties arogancijos mėgaujuosi ja. Mano žlugime esama kažko pasigėrėtino, kaip ir visuose didinguose sumanymuose, kurių atsisakome.

– Yra kitas Čikagos universiteto tyrimas, tvirtinantis, kad pelėdos yra drąsesni, pasirengę rizikuoti, o žmonės, kurie ke-
liasi šeštą rytą, – psichologiškai nelankstūs.

– Ką gi, ačiū, – sumurma Antonenas.

Pastebiu, kad juos visus įskaudinau, nors visai neketinau. Norėjau atlikti eksperimentą: į gerai sustyguotą rytinio humoro mechaniką įterpti pertraukėlę, įlieti natūralumo ir gyvumo. Norėjau įrodyti, kad galima ir nutolti nuo amžinosios paknopstom skaitomos kronikos: kaip tik dabar įrodinėju priešingą dalyką. Galbūt nesąmoningai cituodamas mokslinius tyrimus apie pelėdų pranašumus ir vieversių trūkumus tik noriu pateisinti savo naktinį ir neveiklumą... kai aplink mane – vien rytmetiniai darbštuoliai, kuriems iki gyvo kaulo – teisėtai – įgriso klausytis tinginiaujančio plevėsos pamokymų. Ką jau kalbėti apie milijonus žmonių, kurie kamuojausi atsikėlę rytui auštant ir klauso dykinėtojo sapaliojimų.

– Gal dabar ir sustokim? – klausia Natanas.

– Ką? Jums neįdomu? – atkertu, lyg būčiau nustebeš, nors jis jau devyniasdešimt sekundžių apšaudo mane žvilgsniu.

– Na...

– Atleiskit, draugai klausytojai! – maldauja Lora.

– Ką gi, tai buvo paskutinė Oktavo Parango kronika, – sušunka Natanas ir sukelia aplink stalą visuotinę juoko papliūpą.

Jis žvelgia į mane taip pat švelniai kaip mano dukra tuomet, kai beria ant sraigės druską.

Jaučiuosi, tarsi būčiau įsiurbiamas į juodąją skylę.

Ką tik tiesioginiame eteryje buvau atleistas iš darbo. Gau-

siai prakaituoju, raustu, nusiimu akinius, kad nusišluostyčiau nosį. Svarstau, kokį galą čia veikiu, ir ne aš vienas apie tai svarstau. Aplink stalą, už studijos lango, Raudonųjų namų* kabinetuose ir aukštuosiuose prancūzų nacijos sluoksniuose visi svarsto tą patį klausimą.

– Jis nusižudė ęteryje! – juokiasi Lora.

Tada ištariu paskutinę situacionistinę buvusio „labiausiai Prancūzijoje klausomo humoristo“ pokštą:

– Jeigu niekas nevažiuotų į darbą, nebekiltų ir problemų dėl degalų.

Tai yra anarchistinė užuomina į anglies dvideginio mokesčio didinimą, dėl kurio Prancūzijoje kilo beprecedentė maišto banga. Į mane stebeilijasi apstulbę kolegos. Jie pėdina iš studijos netardami nė žodžio. Tik Antonenas prieina manęs paguosti.

– Gal visai išprotėjai, ir ką tu čia mėginai padaryti? Visada reikia turėti pasirašius tekstą popieriuje! Nėra tokio atvejo, kai gali ateiti tuščiom rankom!

Žinau, kad jo panika – iš draugiškumo, bet ne laiku. Suvokiau nuopuolį ir galbūt jo norėjau. Svirduliuoju kabineto, kur pasidėjau savo mėlyną apsiaustą, link. Niekas nebekreipia į mane dėmesio. Mirtinoje tyloje artėju prie lifto. Nujaučiu, kad jau tapau pokalbio tema arba blogiau: visuotinio pasigailėjimo objektu. Ką tik visos Prancūzijos akivaizdoje sprogau iš vidaus. Iškart po to radijo stoties *France Publique* administratorės elektroninis paštas perpildytas klausytojų, reikalaujančių mane atleisti iš darbo, laiškų. Gaunu kelias

* Prancūzijos radijas *Radio France* įsikūręs Paryžiuje, apskritame pastate (*Maison de la Radio*), vadinamame *la maison ronde* („apskritieji namai“), Raudonieji namai (*Maison Rouge*) – perfrazuotas radijo būstinės pavadinimas.

trumpąsias žinutes su sveikinimais iš draugų – tokių pačių nihilistų kaip aš: „oho, tu mano stabas“, „tai buvo lunatiška“, „aš apie tai svajoju, tu tai padarei“. Tačiau aš suvokiu, kokią sukūriau situaciją. Turiu polinkį visada kaip nors stengtis, kad mane išmestų. Mano psichoanalitikė sako, kad taip elgiuosi dėl pasitikėjimo savimi stokos – mėginu patikrinti, ar esu mylimas, kaip įnoringas vaikas, kuris laužo žaisliukus. Šįkart po bandymo nebus galima daryti išvadų. Maždaug 18 valandą administratorė tviteryje paskelbia apie mano išėjimą: „Brangios klausytojos, brangūs klausytojai, paklausę pastarosios Oktavo Parango kronikos, išreiškėte mums nusivylimą. Jis pats pripažino savo silpnumą ir nusprendė nutraukti veiklą, nes nebegali jai skirti tiek laiko, kiek reikia.“

Mane išvarė per vieną dieną: be papeikimo, be įspėjimo ar išankstinio pokalbio. Jaučiuosi kaip blogas mokinys, direktoriaus išmestas iš koležo. Radijo *France Publique* redakcijos istorijoje dar joks kronikininkas nebuvo taip sparčiai atleistas. Šis paskubintas išėjimas buvo pateiktas kaip atsistatydinimas. Žinokite, kai kas nors įjungus ketvirtą bėgį atleidžiamas iš darbo tokios svarbos žiniasklaidos priemonėje, jis neatsistatydino pats. Jį išstūmė lauk ir leidžia jam visur skelbti, kad tai jo paties sprendimas, – iš mandagumo... ir tam, kad nereiktų skirti išeitinės išmokos.

Prieš du mėnesius per pirmą *France Publique* ryto laidos komandos susirinkimą programų direktorė Fransuaza Bašlo visų kronikininkų paprašė būti „pankais“. Tikriausiai šį rytą kiek per smarkiai buvau pankas.

Išvakarės, 19 valanda

„Rytoj ryte būsiu pakartas.“

MICHEL POLNAREFF,
Le Bal des Laze, 1968
(Pierre'o Delanoë žodžiai)

1.

Tai pasakojimas apie žmogų, kuris norėtų dirbti, bet jam nebeišeina. Taurę po taurės jis maukia baltąjį vyną, kaip negalvodami darom per pietus, iki vakaro tai apsunkina smegenis ir sukelia apokaliptinį juoką. Paryžiaus Didžiojo Lebovskio ratiluotas akis dengia susitaršiusių plaukų užuolaida, likusi jo veido dalis – smarkiai apžėlusi. Jis mėgsta drybsoti ant sofų viešbučiuose, atkraginęs galvą ant kietų pagalvėlių, ir nelaukti jokio susitikimo. Lauke lyja, jis kosti, gydytis neverta, nes pasaulio pabaiga bus po dvidešimties minučių. Prancūzijoje šiuo metu kaip tik gimsta protesto judėjimas: fluorescencinėmis liemenėmis vilkintys maištininkai reiškia pyktį, kurio niekas nepastebėjo kylant, vis stiprėjančią maištą prieš skurdą ir valdančiųjų klasės abejingumą. Kas savaitę Paryžiuje nuviltinija vis smurtingesnės manifestacijos; jos užsimezga feisbuke ir atrodo nevaldomos ir nevaldytinos. Paryžiaus aštuntojoje apygardoje tvyro pilietinio karo atmosfera.

Žingsniuodamas Eliziejaus Laukų prospektu Oktavas Parango tapatinasi su parduotuvėmis *Abercrombie & Fitch**. Trečiojo tūkstantmečio pradžioje ten visu garsu dainuodavo Džastinas Timberleikas, apšvietimas būdavo labai silpnas, o

* Amerikietiški laisvalaikio drabužiai.

muskuso kvapas – stiprus, dailios merginos staipydavosi prisidengusios trikampiais oranžiniais bikiniais, gražūs vaikinai blizgančiais torsais demonstruodavo pūpsančius krūtinės raumenis, visi garbino Kalifornijos banglentininkų gyvenimo būdą, prie durų, saugomų juodaodžio kultūristo juodais marškinėliais ir pernelyg įliemenuotu švarku, už metalinių atitvarų mindžikuodavo paauglių minia. Paskui vieną dieną įsižiebė šviesa, kažkas pritildė Džastiną Timberleiką, kuris jau nebepardavė nė plokštelės, išgaravo šokėjos ir šokėjai su maudymosi kostiumėliais, staiga parduotuvė tapo tuščia ir tyli, banglenčių sportas virto banaliu masiniu ir niekas nebesistumdė prie durų. Vietoj fizionomisto, stabdančio klientus prie durų, būtų reikėję įdarbinti veikiau varovą, kuris gaudytų praeivius Eliziejaus Laukų šaligatvyje.

Oktavo gyvenimas žlugo jam nepastebint.

XX amžiaus dešimtajame dešimtmetyje pinigai liejosi upėmis... Reklama karaliavo, jis buvo vienas jos vunderkinčių. Jis prisimena prabangius filmavimus Pietų Afrikoje, orgijomis virstančius vakarėlius Kanuose, seminarus Mauricijaus salos rūmuose, ėjimą į darbą kasdien penkioliką valandą, vienu metu su kūrybos direktoriumi. Tada, kai buvo mažiau priemonių ir daugiau reklamos užsakovų, reklamos pinigai finansavo visą žiniasklaidą. Dešimtajame dešimtmetyje ne tik komunikacijos kompanijos permokėdavo darbuotojams, bet ir televizija permokėdavo laidų vedėjams, dienraščiai – rašytojams, mada – manekenams... Agentūros nebeišmanė, kur kišti pinigus. Spauda taip pat buvo pertekusi. Dėl reklamos žarstomos manos ji savęs nė kiek nekvestionavo. O paskui paplito tas siaubingas amerikiečių kariuomenės išradimas: internetas. Žiniasklaida sudemokratėjo, tad žmonės patikėjo,

kad kiekvienas gali būti laidų vedėjas, žurnalistas ar humoristas: pakanka turėti kompiuterį, išmanųjį telefoną ar internetinę kamerą. Žinomumas jau nebe privilegijuotųjų reikalas, o visiems atviros varžybos. Pilkiausia tinklaraštininkė savo studijėlėje galėjo reikšti nuomonę apie naujausią *Chanel* kolekciją ir už tai gauti dovanų rankinę. Bet kas laikė save žvaigžde – ir kartais ja tapdavo. Trečiojo tūkstantmečio pradžioje žiniasklaidos galia žlugo ir nė vienas spaudos magnatas nepastebėjo krizės artėjant: jie buvo pernelyg užsiėmę pietaudami restorane *Fouquet's* su Morisu Levi*. Pasekmė: nebeliko nė kapekų, visiems XX amžiaus pabaigos reklamininkams / kromininkams / prostitutėms / pamaivoms priartėjo skurdas.

Staiga socialiniai tinklai leido tikslingai nukreipti reklaminius skelbimus realiu laiku kiekvienam vartotojui asmeniškai ir pačią paveikiausią akimirką. Oktavas dėjosi nekenčiantis socialinių tinklų, nes jie šnipinėja mūsų paslaptis ir parduoda jas įmonėms. O iš tiesų pyko ant jų, kad atėmė iš jo darbą. Dabar *bet kas gali būti Oktavas*. Pavyzdžiui: kai grupė *Condé Nast* prieš dešimt metų paprašė Oktavo vesti „Metų vyro“ iškilmės, žurnalas *GQ* išnuomojo Orsė muziejų ir pakvietė vakarienės tris šimtus asmenų. Šiomet paskambino jam ir prašė vėl vesti iškilmių vakarą... stovint ant pakylės nemokamame restorane. Jis paskelbė laureatus taip, tarsi vestų „Mortò rūkytos dešros savaitę“ prekybos centre. Oktavą stebino, kad žurnalistai neižvelgė artinantis proletariato maišto, nors... patys priklausė jam. Skurdas paveikė visas žiniasklaidos sritis. Mūsų net neberekėjo politikams, kad

* *Fouquet's* – prabangus Paryžiaus restoranas; Maurice'as Lévy (g. 1942) – trečios pagal dydį pasaulyje reklamos ir komunikacijos grupės *Publicis Groupe* stebėtojų tarybos pirmininkas.

būtų išrinkti! Matydavom, kaip buvę ministrai parsidavinėja už kelis centus kanale C8, buvusios televizijos žvaigždės parduoda tinklalaidės ar įkuria jutubo kanalus, kurių niekas nežiūri, net buvusi „Mis orų prognozė“ netekusi darbo instagrame elgetavo pinigų. Deklasavimas užgriuvo visus dešimtojo dešimtmečio lošėjus be išimčių. Jie jau taip nebesikėlė į aukštumas kaip 1992 metais Džeinės klube Kanuose... kur Oktavas tualete nuo klozeto dangčio šniaukė plačias baltų miltelių juostas keturpėsčias kartu su mokamo televizijos kanalo vadais, taip pat agentūros *Publicis* vykdomuoju direktoriumi, netrukus po to mirusiu nuo tokio paties vėžio kaip Žanas Liukas Delariu*.

O šiandien radijuje *France Publique*

Parango nieko neuždirbo.

* Jeanas-Lucas Delarue (1964–2012) – Prancūzijos televizijos laidų vedėjas ir prodiuseris, mirė nuo skrandžio vėžio.

2.

Oktavas Parango įeina į parduotuvę *Sephora* Eliziejaus Laukų 70-ajame name. Prisimena, kaip su tėvu ir Devi Sukarno* prieš keturiasdešimt metų lankėsi Eliziejaus Laukų plokštelių parduotuvėje. Tėvas nupirko didelį maišą 45 greičio plokštelių Indonezijos imperatorienės dukrai, droviai tamsiaplaukei vardu Kartika. Trylikametis Oktavas ją išimylėjo. Šiandien jis dėvi neįkainojamus, bet nebenešiotinus drabužius, pavyzdžiui, kašmyrinį *Loro Piana* golfą – labai švelnų, bet labai skylėtą. Vaikštinėja tarp kvėpalų vyrams lentynų apsimesdamas, kad nepastebėjo pardavėjos smaragdo žalumo akimis, valingu smakru, su tarpu tarp priekinių dantų, pasidažiusios purpuriniais lūpų dažais, išsišovusiais skruostikauliais, grakščiais riešais, ji yra jo įsiveržimo į šią kosmetikos parduotuvę priežastis ir dabar artinasi, o priešais ją plaukia medaus ir vanilės kvapas.

– Laba diena, pone, ar ieškote ko nors konkrečiau?

– Laba diena, ar jums kas nors sakė, kad esate panaši į Kartiką Sukarno? – atsako Oktavas.

Pardavėja, kurios burna kvėpia gaiviomis mėtomis, nė kiek nesutrinka:

* Dewi Sukarno (g. 1940) – japonų verslininkė; viena iš pirmojo Indonezijos prezidento Sukarno žmonų; filantropė, dažnai pasisakanti televizijos laidoje.

– Ne, kas tai?

– Komplimentas. Aš išgyvenu siaubingą dramą: *Dolce & Gabbana* nebegamina tualetinio vandens *L'Amoureux**. Kas gi man dabar bus? Ieškau tokių kvėpalų, nuo kurių iškart kiltų noras su manimi mylėtis.

– Mūsų visą dieną klausinėja to paties. Ar mėginot Tomo Fordo *Fucking Fabulous***? Tai svaiginančiai apglėbiantis dekadentiškas rytietiškas odos kvapas. Aš neobjektyvi: tai mano mylimojo kvėpalai.

– Kiek?

– Penki šimtai eurų už šimto mililitrų flakonėlį.

– A, štai kaip.

– Pone, jūs norit pergulėti ar tuščiai vargti? Penki šimtai eurų vis dėlto ne taip brangu kaip vidutinio sėkmingumo lipimas ant grėblio su drovuole iš šešioliktosios apygardos***.

– Tikrai?

– Paskaičiuokit: penki šimtai eurų – tai vakarienė *tête à tête* su mergina iš geros šeimos padoriame restorane, įskaičiuojant taures rožinio *Ruinart* prieš tai ir butelį *Grey Goose* naktiniam klube, ir arbatpinigius padavėjui ir rūbininkei, visa tai vien tam, kad grįžtumėt nieko nepešęs... o čia investuojate tą pačią sumą į flakonėlį, kurio gali užtekti ne vienus metus.

– Bet ar jūs garantuojate, kad man jau neteks baigti naktį vienam prie pornografinio pobūdžio interneto svetainės?

– Žiūrėsit tuos pačius vaizdo įrašus, bet ne vienas.

– Ar pasakytumėt, kad šių kvėpalų poveikis – šimtas procentų?

* „Įsimylėjęlis“ (*pranc.*).

** „Pasidulkėtinai nuostabus“ (*angl.*).

*** Paryžiaus XVI apygardoje daug ambasadų ir prabangių parduotuvių.

– Devyniasdešimt devyni. Visada yra pavojus sutikti žmogų be uoslės.

– O jei dabar būčiau jais pasikvepinęs, ar palūžtumėt dėl manęs?

Pardavėjos šypsena akimirksniu išnyksta ir ji tuoj pat iškelia savo *iPad* su belaidžiu ryšiu.

– Norit, kad praneščiau: 1) parduotuvės direkcijai, 2) policijos komisariatui ar 3) parašyčiau į tviterį tiesiogiai, kad jūs prie manęs priekabiuojate?

– Gerai, gerai, nusiraminkit, nesinervinkim! Perku tą jūsų flakoną!

Kiek prisiminimų... Dešimtajame dešimtmetyje Tomas Fordas reklamuodamas prabangos prekes įvedė *porno chic* madą. Jis manė, kad visos moterys turi rengtis kaip kekšės, o vyrai dėvėti smokingus. Iš tiesų jis plagijavo Helmuto Niutono pasaulėvaizdį, kur nuogakrūtės *vamp* stiliaus moterys su aukštakulniais visada įaudrina plevėsas sidabruotais smilkiniais, vilkinčius dvieilius Ivo Sen Lorano kostiumus. Oktavas dievinio dekadansą prieš dvidešimt metų... kai dar nebuvo deklamuotas. Kitaip sakant: jam atrodė elegantiška šokti ant griuvėsių, kol griūtis nepakenkė jo banko sąskaitai. Padėtis pasikeitė trečiojo tūkstantmečio antrojo dešimtmečio pradžioje, kai jis pastebėjo, kad viską išleido, o dvilypis jo pyktis (du kine adaptuoti pamfletai – vienas nukreiptas prieš reklamą, kitas prieš madą) atėmė darbą ir orumą. Tomas Fordas, kai Fransua Pino jį atleido iš darbo, kūrė depresyvius nepriekaištingai stilingus filmus, pasakojimus apie gedinčius gėjus, klajojančius po gražius vasarnamius, panašius į Kristiano Ljetro* parduotu-

* Interjero dizaino parduotuvės.

ves. Tomas gyveno Teksaso dykumoje, laikė save Kristoferiu Išervudu*, žodžiu, tapo niūrus. Nepaisydamas to, Oktavas te-belaikė jį dendizmo mokytoju: stengdavosi rištis kašmyrinius kaklaraiščius, kad ir toliau skirtųsi nuo hipsterių su gobtuvais ir nuo pankų su šunimis.

Oktavas paprašo gražiosios pardavėjos apipurkšti jį *Fucking Fabulous*, tada paskutiniu visoje Šengeno teritorijoje likusiu rožiniu penkių šimtų banknotu susimoka už afrodiziakiskus kvėpalus. Šie dailūs gryniesi pinigai – trofėjus, likęs jam iš amžiaus pradžios Rusijoje: aptiko užsilikusį persikraustant vėl atrastame itališkame palte. Kasininkas ultravioletinių spindulių detektoriumi dešimt kartų patikrina paskutinį Europos rožinį banknotą, tada, įtariai nužvelgęs Oktavą, jį priima. Bet kuris žmogus, turintis penkių šimtų eurų banknotą, geriausiu atveju mėgina nuslėpti mokestinį nusižengimą, o blogiausiu yra kokaino prekijas. Tikriausiai jau supratote: Oktavas grįžo į Paryžių po kelerių metų ekspatriacijos Rusijoje. Būta laiko, kai šią informaciją būtų spausdinę paskutiniame žurnalo *Voici* puslapyje. Juk ne paslaptis – ten skelbiami gandai apie nepakankamai žinomas, kad patektų ant viršelio, asmenybes. Ant Eliziejaus Laukų prospekto leidžiasi sutemos, girliandos medžiuose mėgina atkartoti milžiniškoje šampano taurėje į dausas kylančius burbuliukus; priešais didžiulę Lui Viuitono parduotuvę stūkso apanglėjusių lentų krūva.

Šį vakarą Oktavas Parango yra ateivio priešingybė: jis nenori grįžti namo. Nors turėtų. Rytdienos rytui privalo parašyti kroniką.

* Christopheris Isherwoodas (1904–1986) – amerikiečių rašytojas, dramaturgas, scenaristas. Jo romanas „Vienišas vyras“ Tomo Fordo ekranizuotas 2009 m.

3.

Šiandien juokingumas yra privalomas. Laidų vedėjai šmaikštauja, politikai pokštauja, taksi vairuotojai pašiepia, net lėktuvų pilotai ir traukinių mašinistai mėgina į mikrofonus sakyti komiškus skelbimus. Didysis juokavimas visuotinai paplitęs. Visas pasaulis leipsta juokais ir tuo pačiu metu šyla. Rimtumas uždraustas. Viskas primygtinai privalo būti juokinga: dienraščių straipsnių pavadinimai suformuluoti kaip kalam būrai, kiekvienoje politinėje kalboje yra trumpų šmaikščių frazių, kad patektų į vakaro žinias, filosofai įrašinėja sąmojus, kad nuskambėtų jutube, dainininkai traukia per dantį kolegas norėdami atkreipti dėmesį. Nuo Andžio Vorholo laikų visas šiuolaikinis menas tėra pokštas, kurį reikia suprasti perkeltine prasme.

Norint geriau suvokti, kokia 2020 metais yra žmonija, reikia užsimerkti ir įsivaizduoti iš juoko mirusią aštuonių milijardų minią. Tiesiogine prasme mirusių, sukrautų ant žemės, nuleipusių. MDR. LOL. PTDR.* Chachachachacha. Reikia įsivaizduoti reginį: skęstantis „Titanikas“, o jame vietoj orkestro – *stand-up* pasirodymą pradedantis komikas. „Klau-

* MDR – pranc. *mort de rire* – „mirštu iš juoko“, LOL – angl. *laughing out loud* – „garsiai juokiuosi“, PTDR – pranc. *pété de rire* – „sprogstu iš juoko“.

sykit, vyrai, nežinau, ar pastebėjot. Čia žiauriai drėgna, ar ne? Jau nebe laivas, o tikras vandens pramogų parkas! Man tikrai iki kaklo tų su horizontu susiliejančių baseinų! Bet mirti nuo ledo kubelio – visų viskio mėgėjų svajonė!“ (Tada reikia paleisti iš anksto įrašytą juoką.)

Vakariečių tikslas buvo paversti pasaulį amžinu pokštu.

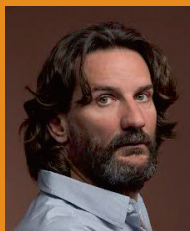
XX amžiaus pradžioje Anri Bergsonas apibrėžė juoką kaip atsitiktinumą: tai į mechanizmą įsprausta gyvastis. Juokas visada buvo netikėtas. Dabar, kai juokas tapęs norma, kur tas trikdantis atsitiktinumas? Tai rimtas tipas. Mergina, kuri žiovauja. Sutrikęs žmogus. Tas, kuris ardo humoristinį imperatyvą tingumu ir tylėjimu. Tačiau ir tas, kuris atvirai išsako neviltį, sutrikimą, nerangumą (Luisas S. K., Blانشa Garden, Gasparas Prustas* – pastarasis iš tikro labai uždaras, nesocialus ir drovus: kai buvo filmuojamas filmas apie Oktavą, Gasparas prisipažino, kad kassavaitinis jo kronikos televizijoje ritmas jam atgrasus). Arba spontaniškas, kūrybiškas, nenuspėjamas Eduardo Baero ir Benua Polvordo** humoras. Neparašytas, nesuplanuotas juokas, kuris išsprogsta iš dabarties įžvalgos. Jei dabartis tam nepaklūsta, žmogus nesistengia tyčia kvailioti, turi teisę netgi būti užsiraukęs. Privalomos nešvankybės atmosferoje sutrikdo tik nuoširdumas. Šiandien atsitiktinumas sistemoje yra ne pistoleto šūvis koncerto metu, o Žmogus, Kuris Nesijuokia. Šiandien diversija – būti Džokerio priešingybe. Žmogus, Kuris Ken-

* Louisas C. K. (g. 1967) – vengrų kilmės amerikietis *stand-up* žanro komikas, rašytojas ir aktorius; Blanche Gardin (g. 1977) – prancūzų aktorė, komikė ir rašytoja; Gaspard'as Proustas (g. 1976) – slovėnų ir šveicarų kilmės prancūzų aktorius.

** Édouard'as Baeras (g. 1966) – prancūzų aktorius, režisierius, scenaristas; Benoît Poelvoorde'as – belgų aktorius, humoristas.

čia? Žmogus, Kuris Sudegina Spaudos Kioską? Tas, kuris apie joki kitą žmogų nesako nieko blogo. Tas, kuris kuo nors tiki, atsiklaupia ir meldžiasi. Jis ir yra tikrasis atskalūnas: tas, kuris trukdo be paliovos kvatotis.

*Gyvenimą paskyriau komunikavimui, kitaip tariant,
melavimui. Žmonės, dirbantys komunikacijos srityje,
nieko negamina, nesukuria jokio kūrinio, nekeičia pasaulio,
bet jį gražina, paverčia priimtinu, padeda jį virškinti.*

FRÉDÉRIC BEIGBEDER (Frederikas Beigbederis, g. 1965 m.) – vienas žinomiausių šiuolaikinių prancūzų rašytojų, televizijos, spaudos, reklamos, naktinių klubų žvaigždė. Lietuvių kalba 2002 m. pasirodęs jo romanas „Meilė trunka trejus metus“ iškart tapo perkamiausia knyga, o knygos pavadinimas – visuomenėje tvirtai įsi-

šaknijusia teze. Tačiau viskas keičiasi, ir barų liūtas, cinikas ir plevėsa Frédéricas Beigbederis – taip pat. Keičiasi ir jo *alter ego* – Oktavas Parango. Oktavas, skandalingojo romano „14,99€“ pagrindinis veikėjas, atskleidęs tiesą apie 2000-ųjų reklamos pasaulį ir už tai išmestas iš reklamos industrijos. Oktavas, nepailstantis moteriškų kūnų medžiotojas, romane „Gelbėkit, atsiprašau“ mėgavęsis Maskvos modelių draugija ir vos išvengęs mirties, dabar – vėl Paryžiuje.

Kaip gyventi sekso apsėstam jaunų kūnų medžiotojui #MeToo laikais? Kaip kalbėti su jaunomis nuostabaus grožio merginomis, kurios baruose atvirai šaiposi iš senstančio pleibojaus? Kaip be baltų miltelių žiūrėti į savo sensantį veidą veidrodyje? Kadaise jis už didžiulius pinigus vesdavo įžymybės skirtus renginius ir visi alpo dėl jo sąmojo ir ciniškų juokelių. O kaip jam gyventi dabar, kai bet kuri namų šeimininkė ar spuoguotas jaunuolis gali transliuoti savo nuomonę *YouTube* kanalu milijonams sekėjų, neišleisdami tam nė cento?

Dabar Oktavas Parango dirba rytinėje radijo laidoje, kur šaipomasi iš visko. Dabar Oktavas Parango jums atskleis komunikacijos srityje dirbančio žmogaus pragarą, po kurį blaškosi senstantis, tačiau vis dar į gyvenimą besikabinantis cinikas.

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt